Eerste Kamer der Staten-Generaal

1

Vergaderjaar 2015–2016

34 224 Wijziging van Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek om erfgenamen beter te beschermen tegen schulden van de erflater (Wet bescherming erfgenamen tegen schulden)

C BRIEF VAN DE MINISTER VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 juli 2016

Enkele weken nadat het wetsvoorstel bescherming erfgenamen tegen schulden (Kamerstukken I, 2015/16, 34 224, A) door uw Kamer als hamerstuk is aanvaard, heeft u een, naar u aanneemt, ernstige foutieve woordkeuze in de wet ontdekt. In uw brief van 21 juni 2016 merkt u op dat in artikel 4:192 lid 1 van het Burgerlijk Wetboek (BW) – zoals dat na inwerkingtreding van de wet op 1 september a.s. zal komen te luiden – het woord «verkoopt» eigenlijk «vervreemdt» zou moeten zijn, omdat pas bij levering goederen aan de nalatenschap worden onttrokken. Naast het woord «bezwaart» in hetzelfde artikel zou dit beter passen bij de ratio van het artikel, te weten het voorkomen dat de goederen van de nalatenschap aan het verhaal van schuldeisers worden onttrokken.

Van een foutieve woordkeuze is naar mijn mening geen sprake. Artikel 4:192 lid 1 BW regelt wanneer een erfgenaam een nalatenschap zuiver aanvaardt door gedragingen. De nieuwe bepaling verduidelijkt wanneer sprake is van iemand die zich ondubbelzinnig en zonder voorbehoud gedraagt als een zuiver aanvaard hebbende erfgenaam. Dat is voortaan alleen nog het geval wanneer een erfgenaam goederen van de nalatenschap verkoopt, bezwaart of op andere wijze aan het verhaal van schuldeisers onttrekt. Deze verduidelijking houdt tevens een beperking in van het soort van gedragingen dat leidt tot zuivere aanvaarding van een nalatenschap. Hiermee is beoogd erfgenamen beter te beschermen tegen het onbewust zuiver aanvaarden van een nalatenschap door het verrichten van handelingen met als gevolg dat een erfgenaam zijn keuzemogelijkheid over het wel of niet aanvaarden van de nalatenschap verspeelt. In de praktijk is gebleken dat erfgenamen primair behoefte hebben aan duidelijkheid over welke handelingen zij niet vrijblijvend – zonder als zuiver aanvaard hebbende erfgenaam te worden aangemerkt – mogen verrichten met betrekking tot de nalatenschap. Van de in de wet genoemde handelingen (verkopen, bezwaren of anderszins aan het

kst-34224-C
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2016

verhaal van schuldeisers onttrekken) kan niet worden aangenomen dat een erfgenaam deze onbewust verricht.

In de toelichting op artikel 4:192 lid 1 BW is opgemerkt dat met de verduidelijking c.q. beperking in de wet een duidelijker onderscheid wordt gemaakt tussen daden van beheer en beschikkingshandelingen. Met beschikkingshandelingen wordt gedoeld op handelingen waarmee de erfgenaam ondubbelzinnig en zonder voorbehoud als «heer en meester» beschikt over de goederen van de nalatenschap. Het verkopen van een goed uit de nalatenschap, waarmee de verplichting tot levering wordt aangegaan is een handeling waarmee een erfgenaam duidelijk aan derden laat blijken dat hij als «heer en meester» over de goederen van de nalatenschap beschikt. Hiervoor is niet nodig dat het goed ook al geleverd is. Het verkopen van goederen van de nalatenschap is dus op zichzelf al een gedraging die als een beschikkingshandeling moet worden aangemerkt en die verder gaat dan het verrichten van een daad van beheer. Daden van beheer zijn het betalen van een factuur om (verdere) incassomaatregelen te voorkomen of het verkopen en leveren van bederfelijke waar. Deze handelingen kunnen bijvoorbeeld ook zelfstandig worden verricht door ieder van de erfgenamen die de nalatenschap beneficiair heeft aanvaard (vgl. artikel 4:198 BW). Een ander voorbeeld van een daad van beheer is het geven van de opdracht aan een dakdekker tot het repareren van het dak van het huis van de erflater om een lekkage te voorkomen. Deze daad dient tot gewoon onderhoud of tot behoud van het huis en is een handeling die geen uitstel kan lijden.

Anders is dat met de verkoop van het huis van de erflater. Het sluiten van een koopovereenkomst, waarbij de verkoper/erfgenaam zich verplicht tot levering op een termijn van zes maanden is een beschikkingshandeling. Door het enkele aangaan van de verkoop vertoont de erfgenaam naar buiten toe, naar de koper en de schuldeisers van de nalatenschap, het gedrag van iemand die zich ondubbelzinnig en zonder voorbehoud, als «heer en meester», ontfermt over de goederen van de nalatenschap. Deze erfgenaam aanvaardt hierdoor de nalatenschap zuiver. De passage op p. 22 van de nota naar aanleiding van het verslag moet in dezelfde zin worden begrepen.

Zou in de tekst van artikel 4:192 lid 1 BW het woord «vervreemdt» hebben gestaan en worden uitgelegd in de zin dat hiervoor ook is vereist dat de levering heeft plaatsgevonden, dan zou in het voorbeeld van de verkoop van het huis (zonder dat de levering ook al heeft plaatsgevonden) geen zuivere aanvaarding worden aangenomen. De vraag is dan op welke grond de erfgenaam zich jegens de andere erfgenamen en de schuldeisers van de nalatenschap legitimeert als verkoper. Als vervolgens de koopovereenkomst niet wordt nagekomen doordat het huis niet wordt geleverd, is sprake van wanprestatie. De koper kan beslag leggen op de woning en bij de rechter de levering van het huis afdwingen of vervangende schadevergoeding vorderen. Deze vordering zal worden ingesteld tegen de erfgenamen gezamenlijk, ongeacht of de verkopende erfgenaam de nalatenschap uiteindelijk wel of niet heeft aanvaard.

Dit voorbeeld laat zien dat, behoudens daden van beheer, ook het enkele aangaan van een overeenkomst tot verkoop al een beschikkingshandeling is die gevolgen heeft voor de omvang van de nalatenschap en de afwikkeling daarvan.

Hierdoor aanvaardt de erfgenaam zuiver. De in de wet gebruikte woordkeuze is dus niet onjuist. Bij het gebruik van het woord «vervreemdt» in de wet had in de toelichting nog moeten worden uitgelegd dat daaronder ook het enkele sluiten van de koopovereenkomst wordt begrepen. Voor

erfgenamen zou die term in de wet niet de gewenste duidelijkheid geven over de vraag welke gedragingen nu wel of niet zuivere aanvaarding tot gevolg zouden hebben.

De Minister van Veiligheid en Justitie,
G.A. van der Steur